

in een kort bestek van den huidige stand van het vraagstuk wil kennis nemen, zal er veel uit kunnen leeren, maar ook dengene, die zich in de vraagstukken, welke hier worden behandeld, reeds heeft verdiept, bezorgt de schrijver door zijn practischen kijk en door zijn dikwijls rake opmerkingen genoegelijke uren. En ten slotte doet het weldadig aan, dat ook den schrijvers buiten het Fransche taalgebied de noodige aandacht is geschonken.

B. H. VOS.

P. BRETONNEAU, *Die Diphtherie*. Ueber die spezifischen Entzündungen der Schleimhaut oder die mit Belägen einhergehende Entzündung, bekannt unter dem Namen Krupp, maligne Angina, gangränöse Angina u.sw. Nach dem 1826 erschienenen französischen Original im Auftrag und mit Unterstützung der Deutschen Gesellschaft für Kinderheilkunde ins Deutsche übersetzt von Dr. MARIA NÜLLE, 173 bldz. Prijs M. 16.50. Berlin J. SPRINGER 1927.

Laat ik een klein uittreksel geven van ziektegeschiedenis 53; men weet dan dadelijk, welk een moorddadige ziekte de diphtherie in het begin der vorige eeuw was, onder welke ongunstige omstandigheden BRETONNEAU, de „médecin en chef” van het hospitaal te Tours, moest werken en hoe heroisch de ziekte werd bestreden. De kleine CORMERY, oud 8 jaar, van zwakke constitutie, werd 12 Januari opgenomen. Na langdurige febris autumnalis was er anasarca gekomen en nauwelijks trad verbetering in, toen de eerste verschijnselen van de maligne angina werden vastgesteld. Het kind woonde in het gehucht Chenusson en moest bij strenge koude vijf mijlen lang op een ezel rijden. Hetgeen werd opgegeven, was op de kleeren van het kind vastgevroren. De beide amandelen waren met plâques bedekt en beiderzijds aan den hals bevonden zich pijnlijke, gezwollen lymphklieren. Het kind kreeg groote hoeveelheden calomel inwendig en calomel met gompoeder gemengd moest worden opgesnoven, later werd het in water opgelost en in den neus en pharynx gebracht. De toestand ging achteruit, tracheotomie werd gedaan, die eenige verlichting gaf, daarna weer grooter benauwdheid. Calomel werd door de tracheal-canule in den larynx gebracht. Er ontstond een sterke stomatitis mercurialis. De pharynx werd gecauteriseerd met een sponsje gedrenkt in alcohol en geconcentreerd zoutzuur. Exitus.

Bewondering voor BRETONNEAU vervult ons bij de lezing van dit historische boek. Zijn critische geest heeft de eenheid herkend van de diphtheria oris, pharyngis et laryngis, hij gaat de werking der verschillende geneesmiddelen door middel van proeven op dieren nauwkeurig na, hij heeft niet minder dan vijftig obducties verricht van aan diphtherie overleden patiënten, hij heeft herhaaldelijk de vóór hem nog slechts zelden verrichte tracheotomie gedaan en het instrumentarium technisch veel verbeterd en hij maakte uitgebreide historische studiën over de ziekte. Inderdaad een groote figuur! Vol zorg was hij voor zijn patiënten, hij treurde om hun dood

en vroeg zich zelf steeds af, of er toch nog geen redding mogelijk was geweest, indien hij anders had gehandeld. Rechtmatig boos is hij op zijn ziend-blinde collega's en vinnig wordt hij tegen „den wijzen Griek” BOISSEAU, die aanmerking maakt op het woord „diphtherie”, doch zelf slechts een schrijftafel-patholoog is.

De vertaling is vloeiend. Jammer, dat de uitgevers het boek niet versierd hebben met een portret van BRETONNEAU. Dat is iets, waarnaar bij de lezing van dit medische epos ons verlangen uitgaat.

CORNELIA DE LANGE.

Dr. R. PEARL, *The Biology of Population Growth*. London, WILLIAMS and NORRIS. 1926. Prijs f 6.85.

In dit boek heeft PEARL, de statisticus-bioloog der „School of Hygiene” te Baltimore, getracht den biologischen ondergrond van den bevolkingsgroei te benaderen, welken hij eerst langs den weg der mathematiek had bestudeerd. In een reeks van krommen wordt thans aangetoond hoe dezelfde asymptotische kromme te voorschijn komt, wanneer men een kolonie van gistcellen, een vliegenbevolking in het laboratorium, of een populatie van menschen beschouwt. De halve liter-wereld van *Drosophila* in het laboratorium (de vliegen worden in flesschen gekweekt) is wel een eenvoudiger wereld dan de onze, maar de verwezenlijking voor geboorte en dood speelt er een overeenkomstige rol — aldus PEARL (bldz. 18). Worden verschillende populaties van menschen vergeleken, dan blijkt het verloop der kromme zóó standvastig te zijn, dat zelfs immigratie en emigratie er geen invloed op hebben, mits het een groote bevolking betreft. Reeds BENJAMIN FRANKLIN heeft in 1751 in een scherpzinnig geschrift op dit laatste verschijnsel gewezen.

PEARL heeft in het bijzonder in dit boek een studie gemaakt van de bestaande demographische gegevens (sedert 75 jaar) omtrent de inheemsche bevolking van Algiers na den aanvang der Fransche overheersching. Deze bevolking van Arabieren en Berbers, die in 1921 reeds meer dan 4924000 zielen bedroeg, zou naar berekening bij voortdurende der huidige condities maximaal 5.3 millioen kunnen bereiken, dus bijkans in het einde van de cyclus zijn — tenzij mogelijkheden geschapen worden, welke op het oogenblik de bodem van het land niet verwachten laat. Want ook deze inheemsche bevolking volgt in haar ontwikkelingsgang de zelfde asymptotische kromme.

De waarneming dat de kromme zich in den tijd verhoudt als die van bevolkingen elders ter wereld — niettegenstaande sterfte- en geboortecijfer niet onder invloed van hygiënische maatregelen en van kunstmatige geboortebeperving staan, — bewijst hoe noodzakelijk de studie van den biologischen achtergrond dezer verschijnselen is.

Onderzoek bij verschillende levende wezens (gist, *Drosophila* vliegen, hoenders, menschen) wijst op een negatieve correlatie tusschen de dichtheid der bevolking en het reproductievermogen. Dit kan bij den mensch niet samenhangen met een slechtere voedsel-